

6/2021

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS

Vahvistetut lait	2
Hallituksen esitykset	3
Valtioneuvoston asetukset	7

OIKEUSTAPAUKSET

Korkein oikeus	8
Korkein hallinto-oikeus	9
KKO:n valitusluvat	15

VAHVISTETUT LAIT

Laki sähköisten tietullijärjestelmien yhteentoimivuudesta (887/2021)

HE 115/2021
LiVM 19/2021

Laki tuli voimaan 23.10.2021.

Uudistuksen yhteydessä kumottiin aiempi sähköisten tietullijärjestelmien yhteentoimivuudesta annettu laki (21/2014). Uudella lailla saatettiin kansallisesti voimaan sähköisten tietullijärjestelmien yhteentoimivuutta ja laiminlyötyjen tiemaksujen rajatylittävää tiedonvaihtoa koskeva direktiivi (EU) 2019/520.

Lain säännökset koskevat pääosin eurooppalaisen sähköisen tietullipalvelun (EETS) toimijoiden oikeuksia ja velvollisuuksia sekä sähköisten tietullijärjestelmien teknistä yhteentoimivuutta. Uutena sisältönä lakiin lisättiin EU-sääntelyn edellyttämät säännökset tiemaksujen laiminlyöntiä koskevasta rajatylittävästä tiedonvaihdosta.

Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta ja laki eräistä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttöönottoon liittyvistä määräaikaisista toimenpiteistä (891–892/2021)

HE 116/2021
TaVM 24/2021

Lait tulivat voimaan 27.10.2021. Säädös 892/2021 on voimassa 31.3.2023 saakka.

Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut on tarkoitus ottaa käyttöön 21.2.2022 alkaen. Tämän mahdollistamiseksi tehtiin muutoksia sähkömarkkinalakiin ja säädettiin uusi laki eräistä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttöönottoon liittyvistä määräaikaisista toimenpiteistä (892/2021).

Muutettu sähkömarkkinalaki velvoittaa vähittäismyyjä, jakeluverkonhaltijoita sekä jakeluverkon rajapistemittauksista vastaavia muita verkkohaltijoita ja kiinteistönhaltijoita rekisteröitymään sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttäjäksi. Rekisteröitymisvelvollisuuden kautta varmistetaan, että palvelujen käyttäjien tietojärjestelmät täyttävät niille asetetut yhteensopivuusvaatimukset. Nykyisten toiminnanharjoittajien tulee rekisteröityä palvelujen käyttäjäksi ennen käyttöönottojakson alkua.

Uudessa laissa (892/2021) säädetään tarkemmin käyttöönottojakson toteuttamisesta, kuten rekisteröintivelvollisuudesta vapautumisesta, rekisteröimätöntä vähittäismyyjää tai jakeluverkonhaltijaa koskevista toimenpiteistä ja palveluiden käyttäjäksi rekisteröityneen toimijan toiminnan päättymisestä käyttöönottojakson aikana. Valvontaviranomaisena toimii Energiavirasto.

Laki eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain muuttamisesta (913/2021)

HE 103/2021
StVM 24/2021

Laki tulee voimaan 1.1.2022.

Lainmuutoksen tarkoituksena on selkeyttää säännöksiä, jotka koskevat EU:n palveluksessa työskennelleen henkilön eläkeoikeuksien siirtämistä Suomen järjestelmään. Uudistuksen myötä myös EU:ssa määräaikaisissa palvelussuhteissa olleet henkilöt voivat siirtää eläkeoikeutensa EU:n eläkejärjestelmästä Suomen työeläkejärjestelmään. Lisäksi uudistuksen tavoitteena on turvata eläkeoikeuksien säilyminen paremmin myös tilanteissa, jossa henkilölle ei ole syntynyt eläkeoikeutta EU:n eläkejärjestelmästä, mutta hänellä on Suomen työ-

eläkejärjestelmässä vakuutettuja työtai ansiotuloja.

Lait ympäristönsuojelulain, jätelain ja EU-ympäristömerkistä annetun lain sekä eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta (915–918/2021)

HE 153/2021
YmVM 6/2021

Lait tulevat voimaan 1.1.2022.

Lainsäädäntöön tehtävillä muutoksilla saatetaan osin kansallisesti voimaan markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1020 (markkinavalvonta-asetus). Uusilla säännöksillä täsmennetään markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan liittyviä toimivaltuuksia. Lisäksi laeissa annetaan näitä tuoteryhmiä valvovia viranomaisia koskevia säännöksiä.

Lait työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoinnasta annetun lain, eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta (920–922/2021)

HE 94/2021
TyVM 12/2021

Lait tulivat voimaan 15.11.2021.

Lainmuutoksilla tuotiin kansalliseen lainsäädäntöön markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EU) 2019/1020 (markkinavalvonta-asetus) johtuvia välttämättömiä muutoksia. Muutosten yhteydessä lakeihin lisättiin säännöksiä koskien markkinavalvontaviranomaisten uusia toimivaltuuk-

sia sekä toiminnanharjoittajiin kohdistettavia seuraamuksia. Työsuojeluviranomaisen ilmoitusvelvollisuutta poliisille laajennettiin koskemaan myös ihmiskauppaepäilyjä. Ilmoitus poliisille on tehtävä myös silloin, kun työntekijän terveys tai turvallisuus vaarantuu sen vuoksi, että hänen työpaikallaan ei noudateta unionin kemikaaliturvallisuussäännöstöä. Työsuojeluviranomaisen tiedonsaantioikeuksia laajennettiin työolosuhteiden paremman valvomisen mahdollistamiseksi.

Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (927/2021)

HE 121/2021
YmVM 7/2021

Laki tuli voimaan 1.12.2021.

Lainmuutoksella täydennettiin uusiutuvasta energiasta annetun direktiivin (EU) 2018/2001 sekä eräiden tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin (EU) 2011/92 täytäntöönpanoa. Muutoksen myötä uudisrakennuksissa ja laajasti korjattavissa rakennuksissa on tietyn, laissa määritetyn vähimmäisosaosuuden käytävästä kokonaisenergiasta oltava peräisin uusiutuvista lähteistä.

YVA-menettelyn läpikäymistä edellyttävien rakennuslupahankkeiden muutoksenhakijapiiriä laajennettiin koskemaan myös paikallisia yhteisöjä, joiden tehtäviin kuuluu luonnon, ympäristön tai terveyden suojeleminen. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehtävänä on toimia EU:n rakennustuoteasetuksen tarkoittamana rakennustuoteyhdistyksenä, joka tarjoaa tietoa rakennustuotteisiin liittyvistä säännöksistä Suomessa.

HALLITUKSEN ESITYKSET

Hallituksen esitys (HE 163/2021) eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi pankki- ja maksutilien val-

vontajärjestelmästä annettua lakia ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on täytäntöönpanna rahoitustietodirektiivi, täydentää viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanoa ja lisäksi antaa täydentävää sääntelyä kansallisista muutostarpeista johtuen.

Rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla esityksessä ehdotetaan niiden viranomaisten nimeämistä, joilla olisi pääsy pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään direktiivissä tarkoitettulla tavalla. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviä laajennettaisiin koskemaan yhteistyötä viranomaisten kanssa rahoitustietodirektiivissä tarkoitettujen vakavien rikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä.

Rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanoon ja viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanon täydentämiseen liittyen ehdotetaan teknistä ratkaisua, jonka avulla voitaisiin luovuttaa tietoa toimivaltaisille viranomaisille pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä.

Edellä kuvattujen rahoitustietodirektiivin ja rahanpesudirektiivin täytäntöönpanon edellyttämien muutosten lisäksi kansallisista muutostarpeista johtuen ehdotetaan myös erälle muulle toimivaltaisille viranomaisille, joilla voimassaolevan lain nojalla on oikeus saada pankki- ja maksutilejä koskevia tietoja, pääsyä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian lukuunottamatta eräitä pankki- ja maksutilitietojen valvontajärjestelmää koskevia säännöksiä, jotka on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2022.

Hallituksen esitys (HE 167/2021) eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaiksi lainsäädännöksi

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annettua lakia, työttömyysturvalakia, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia, kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, työllistymistä edistä-

västä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia.

Työttömien työnhakua ja ohjaamista palvelutarpeen mukaisesti palveluihin tuettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta tapaisi työnhakijan työnhakukeskustelussa työttömyyden alkuvaiheessa lähtökohtaisesti kahden viikon välein. Nykyisten kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakijan haastattelujen lisäksi työnhakijalle järjestettäisiin puolen vuoden välein kuukauden kestävä jakso, jonka aikana järjestettäisiin kaksi työnhakukeskustelua.

Työttömyysturva-oikeuden jatkamisen edellytyksenä työnhakijan olisi haettava tiettyä määrää työmahdollisuuksia. Hakuvelvollisuus kirjattaisiin työllistymissuunnitelmaan. Työnhakijalle voitaisiin tarjota haettavaksi yksilöityjä työpaikkoja. Näiden työpaikkojen hakeminen velvoittaisi tietyn edellytyksin työnhakijaa työttömyysetuuden jatkamisen edellytyksenä. Jos työnhakija laiminlyö hakea työmahdollisuuksia tai osallistua palveluihin häneltä edellytetyllä tavalla, häntä muistutettaisiin työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä. Korvauksentomien määräaikaisten kesto- ja porrastettuihin ja muutettuihin kohtuullisemmiksi.

Esitys liittyy hallituksen ohjelmaan sisältyvään tavoitteeseen uudistaa työttömien palveluita sekä kohtuullistaa työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää niin, että työnhakijoiden oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa. Esityksen tavoitteena on parantaa työllisyyttä vähintään 9 500 työllisellä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 2.5.2022.

Hallituksen esitys (HE 173/2021) eduskunnalle rajanylitystietojärjestelmää ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmää koskevaiksi täydentäväksi lainsäädännöksi

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi henkilötietojen käsittelystä

Rajavartioloitoksessa annettua lakia, rajavartiolakia, ulkomaalaislakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annettua lakia, sakon täytäntöönpanosta annettua lakia ja lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on tehdä rajanylitystietojärjestelmästä ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmästä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Laissa nimettäisiin eräät toimivaltaiset viranomaiset sekä täsmennettäisiin henkilötietojen käsittelyä ja liikenteenharjoittajien velvollisuuksia koskevaa sääntelyä.

Samassa yhteydessä lakiin lisättäisiin säännökset liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämisoikeuden ja täytäntöönpanon vanhentumisesta sekä täsmennettäisiin tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei määrätä. Lisäksi ulkomaalaislakiin tehtäisiin Schengenin yleissopimuksen ja Schengenin rajasäännösten päivittämisestä johtuvat tekniset muutokset.

Esitys toteuttaa pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman strategista kokonaisuutta Turvallinen oikeusvaltio Suomi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait sakon täytäntöönpanosta annetun lain ja lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain muuttamisesta sekä ulkomaalaislain lakitekniset päivitykset ja säännökset liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämisoikeuden ja täytäntöönpanon vanhentumisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022. Muut ulkomaalaislain muutokset sekä muut ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti, kun tietojärjestelmät otetaan komission päätöksellä käyttöön.

Hallituksen esitys (HE 179/2021) eduskunnalle laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta. Samalla kumottaisiin voimassa oleva samanniminen laki.

Ehdotettu laki sisältäisi voimassa olevaa valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annettua lakia kattavammat säännökset ylimpien laillisuusvalvojen tehtävien jaon perusteista. Lakiehdotuksessa on otettu huomioon ylimpien laillisuusvalvojen perustuslaissa ja muussa lainsäädännössä säädetyt erityistehtävät sekä kansainvälisistä sopimuksista johtuvat ja tosiasialliset erikoistumisalat. Ehdotuksessa on otettu huomioon myös yhteiskuntakehityksestä ja kansainvälisistä ilmiöistä johtuvat ylimmän laillisuusvalvonnan uudenlaiset erikoistumistarpeet. Tarkoituksena on nykyistä huomattavasti laajempaan asiamäärään perustuva tehtävien jako.

Ehdotettu laki antaisi nykyistä paremmat edellytykset oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen välisen työnjaon tarkoituksenmukaiseen kehittämiseen siten, että se vastaisi myös laillisuusvalvonnan tulevia tarpeita. Esityksen tavoitteena on myös ylimpien laillisuusvalvojen voimavarojen käytön tehostaminen päällekkäistä työtä vähentämällä ja henkilöstön erikoistumismahdollisuuksia lisäämällä.

Esityksellä ei olisi vaikutusta ylimpien laillisuusvalvojen toimivaltaan, vaan tehtävien jakaminen olisi vastaisuudessaakin ainoastaan ensisijainen toimintatapa.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2022 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2022.

Hallituksen esitys (HE 180/2021) eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuluttajansuojalakia. Muu-

toksilla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi digitaalisesta sisällöstä ja digitaalisista palveluista sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tavarankaupasta.

Tavarankauppadirektiivin täytäntöön panemiseksi kuluttajansuojalain kuluttajankauppaa koskevaan lukuun ehdotetaan useita muutoksia erityisesti siltä osin kuin luvussa säädetään virheestä ja sen seuraamuksista. Luvun otsikko ehdotetaan muutettavaksi kuluttajankaupasta tavarankaupaksi.

Ehdotuksen mukaan vuoden kuudessa tavarankuovutuksesta ilmevä virheen oletettaisiin olleen tavarassa jo kuovutushelellä, jollei toisin osoiteta tai oletus ole virheen taikka tavarankuovutuksen vastainen. Nykyisin oletama-aika on kuusi kuukautta. Lisäksi lukuun lisättäisiin erityissäännöksiä digitaalisia elementtejä sisältävän tavarankuovutusta, kuten säännös myyjän velvollisuudesta huolehtia tarvittavista turva- ja muista päivityksistä.

Tavarankauppadirektiivin mukaan myyjän virhevastuun kesto-aika on kaksi vuotta tavarankuovutuksesta, mutta jäsenvaltiot voivat säätää tätä pidemmästä virhevastuusta. Ehdotuksen mukaan tätä mahdollisuutta hyödynnettäisiin siten, että myyjän virhevastuusestely pidettäisiin nykyisellään, jolloin virhevastuu määräytyisi tavarankuovutuksen käyttöä perusteella ja rajautuisi viime kädessä yleisen vanhentumisaajan perusteella.

Digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluita koskevan direktiivin täytäntöön panemiseksi kuluttajansuojalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi luku digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluita koskevasta sopimuksista. Luvun soveltamisalaan kuuluisivat esimerkiksi ohjelmistoja, videotiedostoja, digitaalisia pelejä ja pilvipalveluita koskevat sopimukset. Luvussa säädettäisiin digitaalisen sisällön tai palvelun toimitamisesta, digitaalisen sisällön tai palvelun virheestä ja sen seuraamuksista sekä digitaalisen sisällön tai palvelun muuttamisesta. Luku tulisi sovellettavaksi paitsi sopimuksiin, joiden nojalla kuluttaja on sitoutunut maksamaan digitaalisesta sisällöstä tai palvelusta kauppa-hintaa, myös sopimuksiin, joiden

nojalla kuluttaja on sitoutunut luovuttamaan elinkeinonharjoittajalle henkilötietoja. Myös digitaalisen sisällön tai palvelun kertatoimitusten osalta hyödynnettäisiin jäsenvaltioiden mahdollisuutta säätää direktiivin mukaista virhevastuuaikaa pidemmästä virhevastuujasta yhdenmukaisesti tavarankauppaa koskevaan lukuun ehdotettavan sääntelyn kanssa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022, jolloin direktiivejä on ryhdyttävä soveltamaan.

Hallituksen esitys (HE 188/2021) eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verotusmenettelystä annettua lakia, arvonlisäverolakia, elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia ja Euroopan talusalueella sijaitsevan tytäryhtiön lopullisen tappion konsernivähennyksestä annettua lakia. Esityksen keskeisimmät muutosehdotukset koskevat verotusmenettelystä annetun lain siirtohinnoitteluoikaisusäännöstä, jossa säädettäisiin eräistä siirtohinnoitteluanalyysin elementeistä entistä tarkemmalla tasolla. Tavoitteena on, että siirtohinnoitteluoikaisuja voitaisiin kansallisen säännöksen nojalla tehdä OECD:n malliverosopimuksen siirtohinnoitteluun liittyvän, etuyhteydessä keskenään olevia yrityksiä koskevan sopimusmääräyksen ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden koko laajuudessa. Silloin kansallinen sääntely vastaisi kyseistä OECD:n malliverosopimuksen määräystä ja verosopimusten tulkinnassa käytettäviä OECD:n siirtohinnoitteluohjeita.

Esityksessä ehdotetaan, että siirtohinnoitteluoikaisusäännökseen lisättäisiin maininta, jonka mukaan siirtohinnoittelu arvioidaan markkinaehtoperiaatteen asettamissa puitteissa. Kyse olisi täsmennyksestä, koska markkinaehtoperiaate sisältyy jo voimassa olevaan säännökseen. Lisäksi säännöksessä selvennettäisiin, että liiketoimen markkinaehtoisuutta koskeva analyysi sisältäisi aina liiketoimen määrittämisen sen tosiasiallisen sisällön mukaisesti. Vasta sen jälkeen olisi

mahdollista edetä siirtohinnoitteluanalyysin vaiheissa kohti markkinaehtoperiaatteen mukaisen hinnan vahvistamista. Säännökseen ehdotettujen muutosten johdosta liiketoimi voitaisiin määrittää ja siirtohinnoitteluoikaisu tehdä kansallisen säännöksen nojalla OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisessa laajuudessa. Poikkeuksellisissa olosuhteissa säännöksessä esitettyjen edellytysten täytyessä etuyhteysliiketoimi voitaisiin ehdotetun sääntelyn mukaan sivuuttaa ja tarvittaessa korvata toisella, markkinaehtoperiaatteen mukaisella liiketoimella. Myös tältä osin ehdotus vastaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeita.

Esitys perustuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman kansainvälistä verotusta koskevaan kirjaukseen. Muutoksen jälkeen Suomen lainsäädännön sisältö vastaisi Suomen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tekemiä sopimuksia, joissa on OECD:n malliverosopimuksen siirtohinnoitteluun liittyvä, etuyhteydessä keskenään olevia yrityksiä koskeva määräys etuyhteyksyritysten välisiä liiketoimia koskevista verotuksen oikaisuista markkinaehtoperiaatteesta poikkeamisen johdosta. Muutoksen myötä kotimainen siirtohinnoittelu koskeva sääntely olisi myös vastaavanlainen kuin useiden muiden valtioiden sääntelyn sisältö on.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022.

Hallituksen esitys (HE 190/2021) eduskunnalle laeiksi valmisteverotuslain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 2 ja 39 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi valmisteverotuslakia ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia.

Valmisteverotuslakiin tehtäisiin muutokset, jotka ovat välttämättömiä valmisteveroja koskevasta yleisestä järjestelmästä annetun uudeleen laaditun neuvoston direktiivin panemiseksi täytäntöön. Valmisteverotuslakia muutettaisiin siten, että siinä huomioitaisiin yhdenmu- kaistetun valmisteveron alaisten tuotteiden jäsenvaltioiden välisten siirtojen ja valvonnan automati- soinnin laajentaminen nykyisestä verottomien tuotteiden siirroista tuotteisiin, jotka on jo luovutettu kulutukseen ja siten kertaalleen ve- rotettu. Lisäksi tarkennettaisiin säännöksiä, jotka koskevat valmis- teveron alaisten tuotteiden siirtoja tilanteissa, joihin sovelletaan osin myös tullilainsäädäntöä. Lakiin tehtäisiin myös eräitä muita tarken- nuksia ja ajantasaistuksia.

Oma-aloitteisten verojen vero- tusmenettelystä annetun lain eräitä säännöksiä tarkennettaisiin valmis- teverotuslain muutosten edellyttä- mällä tavalla.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 13.2.2023, jolloin direktiiviä on sovellettava jäsenvaltioissa.

Hallituksen esitys (HE 194/2021) eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan muutetta- vaksi liikenteen palveluista annet- tua lakia, työntekijöiden lähettämi- sestä annetun lain muuttamisesta annettua lakia, työntekijöiden läh- ettämisestä annettua lakia ja yli- kuormamaksusta annettua lakia.

Niin sanotun EU:n tieliikenteen liikkuvuuspaketin sosiaali- ja mark- kinalainsäädäntöön liittyvät ase- tukset ja direktiivit on tarkoitus panna täytäntöön muuttamalla tar- vittavin osin liikenteen palveluista annettua lakia sekä työntekijöiden lähettämisestä annettua lakia. Tie- kuljetusalalla työskentelevät lähe- tetyt työntekijät ehdotetaan saatet- tavaksi työehdoissa yhdenvertai- seen asemaan muiden alojen lähe- tettyjen työntekijöiden kanssa ja alihankintana toteutettaviin kulje- tuspalveluihin ehdotetaan erityis- sääntelyä. Kuljetuksen tilaajan vas- tuiden laajentamisen osalta ehdote- taan muutettaviksi liikenteen pal- veluista annetun lain lisäksi yli- kuormamaksusta annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on yhden- mukaistaa tieliikenteen sosiaali- ja markkinalainsäädäntöä, edistää rei- lua ja tasapuolista kilpailua sekä

parantaa valvontaviranomaisten toimintaedellytyksiä ja liikenneturvallisuutta.

Liikkuvuuspaketin säädösten täytäntöönpanon lisäksi esityksen tarkoituksena on toteuttaa pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman harmaan talouden torjuntaa koskevat toimenpidekirjaukset laajentamalla kuljetuksen tilaajan vastuita ylikuormilla ajamisen sekä ajo- ja lepoaikojen rikkomisen osalta. Samalla on tarkoitus vahvistaa viranomaisvalvonnan tiedonkulkua, kevyillä hyötyajoneuvoilla operoivan tavaraliikenteen palveluntarjoajan rekisteröitymisvelvollisuutta sekä ammatteisessa liikenteessä käytettävän ajoneuvon rekisteröinnin vaatimuksia.

Liikenteen palveluista annettuun lakiin ehdotetaan lisäksi teknistä direktiivin täytäntöönpanoon liittyvää muutosta koskien sisävesillä vaadittavia pätevyyskysymyksiä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.2.2022.

Hallituksen esitys (HE 198/2021) eduskunnalle laiksi Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja siihen liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä, ruotsiksi Jobbkökanalen Ab. Lisäksi muutettaisiin työttömyysturvalakia ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia. Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteeseen saavuttaa 75 prosentin työllisyysaste.

Esityksessä ehdotetaan, että Suomeen perustetaan uusi, valtion kokonaan omistama yhtiö, jonka tarkoituksena on työllistää heikossa työmarkkinatilanteessa olevia osatyökykyisiä. Tavoitteena on tukea heidän siirtymistään edelleen avoimille työmarkkinoille.

Esityksessä ehdotetaan, että työ- ja elinkeinotoimisto ohjaisi keskitetysti osatyökykyisiä Työkanava Oy:n palvelukseen viimesijaisena vaihtoehtona silloin, kun työllistyminen ei muutoin ole mahdollista.

Työkanava Oy:n omistajaohjauksesta vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö. Eduskunta voisi talousarviossa määrärahasta päättäessään

asettaa yhtiöön työllistettävälle osatyökykyisille määrä- ja kohdennustavoitteita. Yhtiön toiminta ei saisi vääristää kilpailua avoimilla markkinoilla. Kilpailullisuuden ja markkinaehtoisen hinnoittelun varmistamiseksi yhtiöllä olisi erillinen neuvottelukunta.

Työkanava Oy:n toiminta rahoitettaisiin osoittamalla sille valtion talousarviossa 20 miljoonan euron peruspääoma Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen Suomelle kohdennetuista varoista. Lisäksi yhtiölle annettaisiin 10 miljoonan euron vuotuinen määräraha, jolla tavoitellaan 1000 henkilön työllistymistä.

Työttömyysturvalakiin sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin tehtäisiin säädettävästä uudesta laista johtuvat lisäykset työttömyysturvalain 2 a luvun soveltamisesta heikossa työmarkkina-asemassa oleviin työnhakijoihin ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 § mukaisen asiakastietojärjestelmän käyttämiseen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022.

Hallituksen esitys (HE 203/2021) eduskunnalle katettuja joukkolainoja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kiinnitysluottopankeista ja katetuista joukkolainoista, joka tulisi korvaamaan voimassa olevan kiinnitysluottopankkitoiminnasta annetun lain. Muutokset pohjautuvat katettuja joukkolainoja koskevan direktiivin täytäntöönpanoon sekä muihin katettuja joukkolainoja koskevan sääntelyn uudistustarpeisiin.

Keskeisimmät direktiiviin pohjautuvat muutokset verrattuna voimassa olevaan lainsäädäntöön ovat katettuihin joukkolainoihin liittyvän maksuvalmiusvaatimuksen käyttöönotto ja katetun joukkolainan eräpäivän siirtoa koskevien tarkempien edellytysten määrittely. Esityksessä ehdotetaan käyttöön otettavaksi jäsenvaltiokohtainen optio maksuvalmiusvaatimuksen laskemisesta

katetun joukkolainan viimeisen ehdottoman eräpäivän perusteella, kun joukkolainan sopimusehtoihin liittyy mahdollisuus eräpäivän siirtoon. Direktiivistä johtuen ehdotetaan niin ikään muutoksia muun muassa luottolaitosten lupamenetelyihin ja katepooleihin sisällytettävien johdannaissovimusten sääntelyyn.

Katettuja joukkolainoja koskevaan sääntelyyn liittyviä muita ehdotuksia ovat joukkolainan vakuuksien arvonalaskennan muutokset, katettuja joukkolainoja koskevan keskiarvoaikaarajoitteen purkaminen ja väliluottotoimintamallin rajoittaminen ainoastaan konsolidointiryhmän tai talletuspankkien yhteenliittymän sisäiseksi rahoitusjärjestelyksi. Katettujen joukkolainojen merkittävyiden kasvun myötä luottolaitosten maksuvalmiusriskien arviointia koskevaa säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että jatkossa katettujen joukkolainojen kautta varainhankintaa toteuttavat luottolaitokset olisivat nykyistä tarkemmin velvoitettuja arvioimaan taseen sitoutuneisuuteen liittyviä riskejä niin normaalitilannetta kuin rahoitusjärjestelmää koskevaan häiriötilanteeseen varautumista silmällä pitäen.

Esitys sisältää myös eräitä katettuihin joukkolainoihin liittymättömiä muutosehdotuksia luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin, sijoituspalvelulakiin sekä luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinhallituksesta annettuun lakiin. Ehdotetut muutokset ovat luonteeltaan direktiivien täytäntöönpanoa täydentäviä tai täsmentäviä.

Laki kiinnitysluottopankeista ja katetuista joukkolainoista sekä katettuja joukkolainoja koskevat lainsäädäntömuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 8.7.2022. Muilta osin ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Hallituksen esitys (HE 204/2021) eduskunnalle laeiksi eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain ja tuoverolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun

tua lakia. Muutokset perustuvat direktiivimuutokseen, joka koskee niin sanottua käänteistä hybridiä eli elinkeinoyhtymää, joka katsotaan toisen lainkäyttöalueen lakien mukaisesti erilliseksi verovelvolliseksi.

Esityksessä ehdotetaan, että lain soveltamisalaa laajennettaisiin kattamaan tilanteet, joissa kotimaisen elinkeinoyhtymän tulo-osuutta ei veroteta sellaisen rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen, joka on muu kuin luonnollinen henkilö, asuinvaltiossa siitä syystä, että yhtiömiehen asuinvaltio katsoo yhtiymän erilliseksi verovelvolliseksi. Lisäksi edellytyksenä olisi, että tuloja ei jo muutoin veroteta Suomessa. Tarkastelussa voitaisiin ottaa huomioon myös välilliset läpivirtaavat omistusrakenteet. Kyseessä olisi siten direktiivissä tarkoitettu niin sanottu käänteisen hybridiyksikön verokohtelun eroavuutta koskeva tilanne. Lisäksi edellytyksenä olisi, että yhtiömies yksin tai siihen etuyhteydessä olevien yhtiömiesten kanssa käyttää määräysvaltaa hybridiyksikössä. Sääntelyä ei olisi kuitenkaan tarkoitettu soveltaa, jos käänteinen hybridiyksikkö olisi vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu vaihtoehtorahasto, joka on laajaomistainen ja jolla on hajautettu arvopaperisalkku. Ehdotettuja käänteistä hybridiä koskevia säännöksiä sovellettaisiin avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön rajoitetusti verovelvollisen yhtiömiehen verotuksessa.

Lisäksi tuloverolakiin lisättäisiin säännökset Suomesta saadun tulon veronalaisuudesta, kun kyseessä on käänteinen hybridiyksikkö.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022. Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2022 toimitettavassa verotuksessa.

Hallituksen esitys (HE 211/2021) eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 18 a ja 18 b §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain korkovähennysrajoitussäännöksiä, jotka koskevat tasevertailuun perustuvaa poikkeusta ja infrastruktuurihankkeita

koskevaa poikkeusta. Lisäksi ehdotetaan säännöksiä, jotka koskevat tulolähdejaon poistamisen johdosta käyttämättä jääneitä muun toiminnan tulolähteen vähentämättä jääneitä nettokorkomenoja.

Tasevertailuun perustuvan poikkeuksen soveltamisedellytyksiä ehdotetaan tiukennettaviksi siten, että poikkeuksen hyödyntämistä rajoitettaisiin tilanteessa, jossa merkittävän osuuden omistava taho on rahoittanut konsernia. Tällaisessa tilanteessa tasevertailun perusteena olevaa konsernitasetta oikaistaisiin siten, että osuudenomistajalta olevaa velkaa pidettäisiin tasevertailua tehtäessä omana pääomana. Merkittävänä omistusosuutena pidettäisiin kymmentä prosenttia. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että tasevertailun perusteeksi otettavien verovelvollisen tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen tulisi olla tilintarkastettuja.

Pitkän aikavälin julkisina infrastruktuurihankkeina pidettäviä hankkeita koskevien säännösten soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi. Säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että korkovähennysoikeuden rajoitusta ei sovellettaisi julkisiin infrastruktuuriyhteisöihin, jotka vastaavat julkisen infrastruktuurin toteuttamisesta tai ylläpidosta. Julkisen infrastruktuuriyhteisönä pidettäisiin julkisyhteisön omistuksessa olevaa kiinteistöä, väylää tai muuta infrastruktuuria hallinnoivaa yhtiötä sekä kunta- ja hyvinvointiyhtymää.

Korkovähennysrajoitusta koskevaan pykälään ehdotetaan myös täsmennystä siitä, että yhteisöt, joilta vuoden 2020 alusta voimaan tuleessa tulolähdejaon uudistuksessa poistettiin muun toiminnan tulolähde, voivat tulevina vuosina vähentää elinkeinotoiminnan tulolähteessä verovuonna 2019 kertyneet muun toiminnan tulolähteen korkovähennysrajoitusta koskevan säännöksen vuoksi vähentämättä jääneet vähennyskelvottomat nettokorkomenot vastaavasti kuin nykyisen sääntelyn mukaan aiempien vuosien nettokorkomenoja voidaan vähentää saman tulolähteen sisällä. Lisäksi säädettäisiin infrastruktuurihankkeiden soveltamisalaa kuuluville yhtiöille mahdollisuus vähentää ennen vuotta 2020 synty-

neet vähennyskelvottomat nettokorkomenot vuosina 2020–2022.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022. Tasevertailuun perustuvaan poikkeukseen ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2022 toimitettavassa verotuksessa. Pitkän aikavälin infrastruktuurihankkeita ja muun toiminnan vähennyskelvottomien nettokorkomenojen vähentämistä elinkeinotoiminnan tulolähteessä koskevia muutoksia sovellettaisiin jo vuodelta 2020 toimitettavasta verotuksesta alkaen.

VALTIONEUUVOSTON ASETUKSET

Valtioneuvoston asetus elinympäristöjen kunnostus-, hoito- ja ennallistamishankkeisiin vuosina 2021–2030 myönnettävästä valtionavustuksesta (880/2021)

Asetus tuli voimaan 21.10.2021 ja on voimassa 31.12.2030 saakka.

Uudella asetuksella säädettiin valtion varoista myönnettävästä erityisavustuksesta Helmi-elinympäristöohjelman mukaisesti, luonnon monimuotoisuutta edistäviin hankkeisiin. Avustusta voivat hakea esimerkiksi kunnat, yhdistykset ja säätiöt. Säädos sisältää tarkemmat säännökset avustettavista hankkeista, avustuksen myöntämisen edellytyksistä ja rajoituksista, avustuksen hakijoista, avustuksen enimmäismäärästä sekä hyväksyttävistä kustannuksista. Valtionapuviranomaisena toimii ELY-keskus.

Valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 (895/2021)

Asetus tuli voimaan 1.11.2021. Asetuksen 7 §:n 2 momentti on voimassa 31.12.2021 saakka.

Uudessa asetuksessa annetaan tarkemmat säännökset muun muassa avustusta myönnettäessä sovellettavista Euroopan unionin valtiontukisäännöistä, yrityksen kehittä-

tukseen tapon yrityksestä. Tätä ennen hänet oli tuomittu vankeusrangaistukseen kahdesta hätävarjelun liioitteluna tehdystä törkeästä pahoinpitelystä. Korkein oikeus katsoi, että tällainen törkeä pahoinpitely oli rikoslain 2 c luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikos, joka voi olla yhdistelmärangaistukseen tuomitsemisen perusteena.

RL 2 c luku 11 §

KKO:2021:80

Huumausainerikos – Törkeä huumausainerikos – Rikokseen osallisuus – Avunanto

A oli kuljettanut B:n autolla postiin ja sieltä takaisin, vaikka hän oli tiennyt tai ainakin pitänyt varsin todennäköisenä, että B:n postista noutama lähetyksesi sisälsi huumausaineita. B:n oli katsottu menettellyään syyllistyneen törkeään huumausainerikokseen, kun hän oli laittomasti tuonut postitse maahan, pitänyt hallussaan sekä myynyt tai muuten levittänyt huumausainetta.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että A oli menettellyään syyllistynyt avunantoon B:n törkeään huumausainerikokseen vain huumausaineiden hallussapidon osalta.

RL 5 luku 6 §

RL 50 luku 1 ja 2 §

KKO:2021:81

Huumausainerikos – Törkeä huumausainerikos – Todistelu – Näytön arviointi – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen

Kysymys näytön arvioinnista sekä rangaistuksen määräämisestä, erityisesti huumausaineen pitoisuuden ja tavanomaisen käyttöannoksen merkityksestä arvioitaessa huumausaineen määrää ja tämän arvioinnin vaikutuksesta rangaistuksen mittaamiseen.

KKO:2021:82

Vahingonkorvaus – Korvattava vahinko – Kärsimys – Pahoinpitely

A oli syyllistynyt 13 pahoinpitelyyn, jotka olivat kohdistuneet teko-

hetkellä 7–9-vuotiaaseen A:n puolison lapseen.

Korkein oikeus katsoi ratkaisusta ilmenevillä perusteilla, että A oli velvollinen suorittamaan lapselle korvausta kärsimyksestä.

VahL 5 luku 6 § 1 mom 3 kohta

KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallintoasiat

KHO:2021:139

Ammatillinen opetus – Kurinpito – Määrääjäksi erottaminen – Kurinpitosäännöksen tyhjentävyys – Opiskelijan velvollisuudet – Toistuvat luvattomat poissaolot

Hallinto-oikeus oli kumonnut ammatillisen oppilaitoksen monijäsenisen toimielimen päätöksen, jolla perustutkinto-opiskelija A oli syyskuussa 2019 erotettu oppilaitoksesta toukokuun 2020 loppuun jatkuvaksi määrääjäksi. Oppilaitos haki muutosta hallinto-oikeuden päätökseen.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että opiskelijan erottaminen määrääjäksi oli luonteeltaan kurinpitoseuraamus, joka voitiin perustustulain 2 §:n 3 momentista johtuvista syistä määrätä vain laissa tarkoin säädellyissä tilanteissa, koska seuraamuksen määräämiseen sisältyi julkisen vallan käyttöä. Kurinpitoseuraamus kohdistui lisäksi perustulain 16 §:n 2 momentissa turvattuun oikeuteen saada myös muuta kuin perusopetusta. Niistä tilanteista, joissa opiskeluympäristössä annettavat kurinpitoseuraamukset olivat käytettävissä, säädettiin tyhjentävästi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:ssä. Lain 93 §:ssä edellytettiin kurinpitoseuraamuksen syynä olevien tekojen tai laiminlyöntien yksilöintiä. Lisäksi oli otettava huomioon, ettei kurinpitoseuraamuksia voitu antaa vasta pitkähkön ajan kuluttua niiden perustana olevista teoista tai laiminlyönneistä taikka siitä, kun oppilaitos oli saanut niistä tiedon.

Luvattomia poissaoloja tai opiskelutehtävien laiminlyöntejä ei selälaisenaan voitu pitää ammatillis-

ta koulutuksesta annetun lain 85 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna vilpillisenä toimintana eikä myöskään lainkohdassa tarkoitettuna oppilaitoksen tai muun opiskeluympäristön järjestyksen rikkomisena, vaikka luvattomat poissaolot ja opiskelutehtävien laiminlyönnit merkitsivätkin sitä, että opiskelija laiminlöi lain 94 §:n mukaisia velvollisuuksiaan. Asiassa ei ollut esitetty selvitystä siitä eikä monijäsenisen toimielimen päätöksen syynä ollut se, että A olisi jatkanut sen kaltaista opiskeluympäristön järjestyksen rikkomista, josta hänelle oli annettu kirjallinen varoitus tammikuussa 2019. Asiassa ei ollut yksilöity myöskään muita sellaisia vakavia tekoja tai laiminlyöntejä, jotka olisivat voineet olla määrääjäksi erottamisen syynä. A:n määrääjäksi erottamiselle ei siten ollut esitetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:n 1 ja 2 momentin mukaisia perusteita. Oppilaitoksen valitus hylättiin.

Suomen perustuslaki 2 § 3 mo-

mentti ja 16 § 2 momentti

Laki ammatillisesta koulutuksesta 85 §, 93 § 4 momentti ja 94 §

KHO:2021:140

Ylioppilaskunnan pakkojäsenyys – Yliopistolaki – Perustuslaki – Negatiivinen yhdistymisvapaus – Ilmeinen ristiriita

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistavana, oliko ylioppilaskunnan pakkojäsenyyttä koskeva yliopistolain 46 §:n säännös jätettävä soveltamatta sen vuoksi, että sen soveltaminen olisi perustulain 106 §:ssä tarkoitettulla tavalla ilmeisessä ristiriidassa perustulain 13 §:n 2 momentissa turvattuun yhdistymisvapauden kanssa tilanteessa, jossa muutoksenhakija on ilmoittanut haluavansa erota ylioppilaskunnasta ja vaatinut jäsenmaksun ylioppilaskuntaosuuden palauttamista.

Korkein hallinto-oikeus kiinnitti huomiota siihen, että perustulain esitöiden mukaan sen 106 §:ssä ilmaistun ilmeisyysvaatimuksen oli katsottu edellyttävän, että ristiriita lain ja perustulain välillä on selvä ja riidaton. Lain soveltamisen ja perustulain ristiriitaa ei esitöiden

mukaan voida pitää ilmeisenä, jos perustuslakivaliokunta on ottanut siihen kantaa lain säätämisvaiheessa ja katsonut, ettei ristiriitaa ole olemassa. Korkein hallinto-oikeus totesi, että myös myöhemmillä tulkinnoilla voi kuitenkin olla merkitystä arvioitaessa perustuslakivaliokunnan lainsäädäntövaiheessa esittämän nimenomaisen kannanoton painoarvoa.

Perustuslakivaliokunta oli lausunnonaan PeVL 11/2009 vp katsonut, ettei ylioppilaskunnan pakkojäsenyys ollut perustuslain 13 §:n 2 momentin vastainen. Korkein hallinto-oikeus totesi, että perustuslakivaliokunnan käytännössä oli mainitun lausunnon jälkeen esitetty muita lakeja arvioitaessa kannanottoja, joiden perusteella valiokunnan suhtautumista myös ylioppilaskunnan pakkojäsenyyteen yhdistymisvapauden rajoituksena voitiin nyttemmin pitää ainakin jossain määrin kriittisempänä. Niissä ei kuitenkaan ollut suoraan arvioitu ylioppilaskunnan pakkojäsenyyttä koskevan sääntelyn perustuslainmukaisuutta eikä niistä ollut johdettavissa tältä osin valiokunnan kannan muutosta. Valiokunnan myöhemmissä lausunnoissa oli sen sijaan edelleen tuotu esiin, että aiemmassa lausuntokäytännössä ylioppilaskunnan pakkojäsenyyden oli katsottu olevan, ammattikorkeakoulujen opiskelijakunnista poiketen, hyväksyttävissä etenkin sen vuoksi, että ylioppilaskunta on vanhastaan pidettävä osana itsehallinnon omaavaa yliopistoa. Pelkästään ylioppilaskunnan tehtävissä tapahtuneet lainsäädännölliset muutokset eivät antaneet aiheita katsoa, että ylioppilaskunnan pakkojäsenyyttä koskevan sääntelyn soveltamista tulisi pitää selvästi ja riidattomasti negatiivisen yhdistymisvapauden vastaisena. Yliopiston opiskelijoiden erilaiselle kohtelulle ammattikorkeakoulujen opiskelijoihin verrattuna oli puolestaan katsottava olevan yliopistojen perustuslaissa turvattuun itsehallintoon palautuvia hyväksyttäviä perusteita.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että yliopistolain 46 §:n soveltaminen ei käsillä olleessa tilanteessa ollut perustuslain 106 §:ssä tarkoitettulla tavalla ilmeisessä ristiriidas-

sa perustuslain kanssa. Valitus hylättiin.

Äänestys perusteluista 3–2.

Suomen perustuslaki 6 § 1 ja 2 momentti, 13 § 2 ja 3 momentti, 106 § ja 123 § 1 momentti
Yliopistolaki 46 §
PeVL 11/2009 vp
PeVL 24/2014 vp
PeVL 33/2018 vp

KHO:2021:141

Kunnallisasia – Esteellisyys valtuustossa – Valtuutettu – Kunnanhallituksen jäsen – Tilapäinen valiokunta – Luottamus valtuuston puheenjohtajistoon – Valtuuston puheenjohtajiston esteellisyys – Luottamus kunnanhallitukseen – Kunnanhallituksen jäsenen esteellisyys – Läsnäolo valtuuston kokouksessa

Kunnanvaltuustolle oli tehty aloite tilapäisen valiokunnan asettamisesta selvittämään, nauttivatko kunnanhallitus ja valtuuston puheenjohtajisto valtuuston luottamusta. Valtuusto oli päättänyt, että tilapäistä valiokuntaa ei aseteta.

Päätös ei koskenut valtuuston puheenjohtajistoa kuntalain 97 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla henkilökohtaisesti. Puheenjohtajistoon kuuluneet valtuutetut eivät olleet olleet esteellisiä osallistumaan päätöksentekoon.

Valtuuston kokouksalissa paikalla olleen kunnanhallituksen jäsenen esteellisyyttä tuli arvioida hallintolain nojalla. Tilapäisen valiokunnan asettamista koskeva päätöksenteko on ollut valmisteluvaihe kunnanhallituksen mahdolliselle erottamiselle. Kunnanhallituksen jäsentä oli pidettävä asiassa asianosaisena ja siten hallintolain 28 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella esteellisenä.

Valtuustosalissa saapuvilla ollut kunnanhallituksen jäsen oli merkitty pöytäkirjaan läsnä olevaksi kunnanhallituksen jäsenenä. Hän ei ollut tuonut esteellisyyttään esille eikä se muutoinkaan ollut tullut kokouksessa esille. Hän oli jäänyt istumaan nimikoidulle paikalleen eikä ollut selkeästi siirtynyt yleisöpaikoille, vaikka sellaiseen olisi ollut mahdollisuus. Hänen oli katsottava olleen esteellisenä läsnä val-

tuustossa hallintolain 27 §:n 1 momentissa kielletyllä tavalla. Valtuuston päätös oli syntynyt virheellisessä järjestyksessä ja se oli tullut kumota.

Äänestys 6–3 kunnanhallituksen jäsenen esteellisyyden osalta.

Kuntalaki 34 § 1 ja 2 momentti, 35 § 1 momentti, 97 § 1 ja 2 momentti ja 135 §
Hallintolaki 27 § 1 momentti ja 28 § 1 momentti 1 kohta
Ks. KHO 1998:19, KHO 2012:125, KHO 9.10.2014/3009, KHO 4.7.2016/2929, KHO 2017:196 ja KHO 2020:46. Vrt. KHO 2005:85. Valituskelpoisuudesta ks. KHO 16.4.2014/1298

KHO:2021:142

Terveydensuojelu – Terveyshaitta – Hallintopakko – Uhkasakko – Selvitysvelvoite – Velvoitteen kohdentaminen – Rakennuksen omistaja – Hallinnanjakosopimus

A, X ja Y omistivat kiinteistön ja sillä sijaitsevan asuinrakennuksen määräosin. Kiinteistön ja asuinrakennuksen hallinta oli jaettu hallinnanjakosopimuksella siten, että A hallitsi asuinrakennuksen huoneistoa 1 ja X ja Y hallitsivat yhdessä asuinrakennuksen huoneistoa 2.

Huoneiston 1 kellarikerroksen asuintilana käytettävän tilan viereisen varaston kattolaudassa oli havaittu kosteutta. Kunnan rakennusvalvontaviranomainen oli sakon uhalla velvoittanut A:n huoneiston 1 osalta sekä X:n ja Y:n huoneiston 2 osalta toimittamaan selvityksen seikoista, joiden perusteella voitiin arvioida havaitun kosteuden syy ja laajuus.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli A:n valituksesta ratkaistavana, oliko velvoite voitu kohdistaa häneen.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että terveydensuojelulain mukaan terveyshaitan poistamisesta vastaa rakennuksen omistaja, jos haitta aiheutuu asuinhuoneiston tai muun oleskelutilan rakennuksen rakenteista. Nyt esillä olevassa asiassa oli kysymys kosteusvaurioepäilystä asuinrakennuksen huoneistojen välisessä välipohjarakenteessa. Kosteusvaurio saattaa aiheuttaa terveyshaittaa. Välipohjarakenteen kun-

nossapito oli rakennuksen omistajan vastuulla, ja omistaja oli jo asemansa perusteella vastuussa siitä, että toimenpiteisiin vaurion selvittämiseksi ryhdytään. Koska A, X ja Y omistivat kyseessä olevan asuinrakennuksen määräosin, he olivat kyseisen rakennuksen omistajina yhdessä vastuussa rakennuksessa epäilyllin kosteusvaurion selvittämisestä.

Uhkasakkolain mukaan uhkasakko voidaan kohdistaa vain selkeään asianosaiseen, jolla on oikeudellinen ja tosiasiallinen mahdollisuus noudattaa päävelvoitetta. Välipohjarakenteessa olevan kosteuden syyn ja laajuuden selvittäminen oli voinut edellyttää tutkimuksia ja rakenteiden avaamista hallinnanjakosopimuksin jaetun asuinrakennuksen eri huoneistoissa. Koska huoneistojen hallinta oli hallinnanjakosopimuksen mukaisesti jaettu huoneistoittain, lautakunnan oli tullut määrätä velvoitteen kohdistamisesta huoneistokohtaisesti hallinnan mukaisesti. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että A oli osaltaan voitu sakon uhalla velvoittaa havaitun kosteuden syyn ja laajuuden selvittämiseen.

Terveystensuojelulaki 27 § 2 momentti

Uhkasakkolaki 7 § 1 momentti

KHO:2021:146

Lääkelaki – Tullin suorittama valvonta – Tavarain haltuunotto – Lääkkeen maahantuonti – Lääkeluokittelu – Hamppuöljy – Kannabidioli

Tulli oli ottanut tullilain 11 §:n nojalla haltuun A:lle Puolasta lähetetyn Kannaway Hemp Oil CBD 1000 mg -nimisen tuotteen lääkelain 19 §:n ja lääkevalmisteiden henkilökohtaisesta tuonnista Suomeen annetun asetuksen 3 ja 4 §:n perusteella. Haltuunottopäätöksen mukaan Tulli katsoi Kannaway-hamppuöljyn lääkkeeksi, koska tuotteen sisältämä kannabidioli oli Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean vahvistamassa lääkeluettelossa mainittu lääkeaine ja Tullin noin vuotta aikaisemmin Fimealta saaman tiedon mukaan kyseisestä lääkeainetta sisältävät valmisteet rinnastettiin reseptilääkkeisiin Suomessa. Asiassa oli

ratkaistavana, oliko Tullilla ollut mainitsemillaan perusteilla oikeus ottaa kysymyksessä oleva tuote haltuun.

Korkein hallinto-oikeus totesi viitaten lääkkeen määrittelemistä koskeviin kansallisiin säännöksiin sekä unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, että kukin tuote oli määriteltävä lääkkeeksi tapauskohtaisesti toimivaltaisen viranomaisen tekemällä valituskelpoisella päätöksellä. Nyt kysymyksessä oleva Kannaway-hamppuöljy ei ollut lääkeluettelossa mainittu lääkeaine eikä Tulli ollut asiassa esittänyt tai edes väittänyt, että Kannaway-hamppuöljystä tai sitä vastaavasta tuotteesta olisi tehty lääkeluokittelupäätös. Asiassa annettuja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean lausuntoja ei ollut pidettävä tällaisena päätöksenä.

Koska Tullin haltuunottopäätös oli kohdistunut tuotteeseen, jota ei ollut luokiteltu lääkkeeksi, tuotteen haltuunotolle ei ollut päätöksessä mainittuja lääkelainsäädännöstä johtuvia perusteita. Hallinto-oikeuden ja Tullin päätökset kumottiin.

Tullilaki 11 §

Lääkelaki 2 § 1 momentti, 6 §, 19 § 1 momentti ja 81 a §

Valtioneuvoston asetus lääkevalmisteiden henkilökohtaisesta tuonnista Suomeen 13 ja 4 §
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean päätös lääkeluettelosta (201/2016) 1 § 4 momentti
Unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-319/05, komissio v. Saksa (EU:C:2007:678), C-140/07, Hecht-Pharma (EU:C:2009:5) ja C-27/08, BIOS Naturprodukte (EU:C:2009:278)

KHO:2021:147

Etuosto – Etuosto-oikeuden käyttämisen edellytykset – Etuosto-oikeuden käytön edellytysten arviointiajankohta – Olosuhteiden muutokset – Yhdyskuntarakenne – Jätevedenpuhdistamohanke

Etuosto-oikeuden käytön edellytyksiä arvioitiin lähtökohtaisesti sen ajankohdan mukaan, jona kunnan etuosto-oikeutta oli käytetty. Etuostoperusteen käsillä oloa koskevassa arvioinnissa voitiin kuitenkin

ottaa huomioon, oliko etuosto-oikeuden käyttämisen kannalta olennaisissa olosuhteissa tapahtunut muutoksia valitusprosessin kuluessa. Tässä arvioinnissa voitiin ottaa huomioon sekä etuostoperusteen olemassaoloa tukevat että sitä vastaan puhuvat muutokset niissä olosuhteissa, jotka jo etuosto-oikeuden käyttämisaikana koskivat alueen tulevaa käyttöä.

Etuostolaki 1 § 1 ja 3 momentti

KHO:2021:149

Kunnallisasia – Valtuuston päätös – Organisaatiomuutos – Toimielimen täydentäminen kesken vaalikauden – Toimielimen valitseminen yhdellä kertaa – Määrävähemmistön suoja

Valtuusto oli organisaatiouudistuksen yhteydessä päättänyt muuttaa hallintosääntöä niin, että tietyn lautakunnan kokoonpanoa täydennettiin kesken valtuustokauden kahdella lisäjäsenedellä ja heidän henkilökohtaisilla varajäsenedellä. Tämän jälkeen valtuusto oli valinnut lautakunnan lisäjäsenedet ja varajäsenedet erillisessä vaalissa lautakunnan muiden jäsenten jatkaessa tehtävässään toimikautensa loppuun.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että valtuusto oli organisaatiouudistuksen yhteydessä voinut harkintavaltaansa rajoissa päättää kasvattaa lautakunnan jäsenmäärää. Muutoksen toteutustapa johti kuitenkin siihen, että lautakunnan jäsenet valittiin useammassa vaiheessa. Hallintosäännön määräys lisäjäsenten valitsemisesta ei toteuttanut kunta-laissa tarkoitetun suhteellisuuden periaatteen asettamia vaatimuksia. Valtuuston päätös hallintosäännön muuttamisesta oli tämän vuoksi lainvastainen samoin kuin muutoksen perusteella tarkoitettujen lisäjäsenten ja heidän varajäsentensä valinta.

Kuntalaki 32 §, 34 § 1 momentti, 79 § 1 momentti, 90 § 1 momentti 1 kohta a alakohta, 105 § 1 ja 2 momentti, 135 §
Ks. KHO 2020:32

KHO:2021:152

Asiakirjajulkisuus – Julkisuuslain soveltaminen – Viranomaisen

sisäistä työskentelyä varten laadittu asiakirja – Oikeuskanslerin ja ministerin välinen sähköpostiviestintä – Oikeuskanslerin kannanotto – Eri viranomaiset – Julkisuusperiaate

Oikeuskanslerinvirastolle esitetty asiakirjapyyntö oli koskenut oikeuskanslerin ja liikenne- ja viestintäministerin välistä sähköpostiviestintää, joka oli liittynyt ministerin mahdolliseen valintaan erään rahoituslaitoksen hallitukseen. Asiassa oli ratkaistavana, sovellettiinko kysymyksessä oleviin sähköpostiviesteihin julkisuuslakia vai jäivätkö ne viranomaisten sisäistä työskentelyä varten laadittuina sanotun lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Viestinnässä oli ollut kysymys oikeuskanslerille perustuslain mukaan kuuluvasta tehtävästä antaa pyydettäessä presidentille, valtioneuvostolle ja ministeriöille tietoja ja lausuntoja oikeudellisista kysymyksistä. Merkityksellistä oli myös, että eräissä viesteissään oikeuskansleri oli ottanut kantaa liikenne- ja viestintäministerin edellytyksiin toimia ja jatkaa ministerin tehtävässä, jos ministeri oli ehdolla tai valitaan rahoituslaitoksen hallitukseen.

Sähköpostiviesteissä ei niiden sisältö ja tarkoitus huomioon ottaen ollut kysymys neuvotteluja, yhteydenpitoa ja muuta niihin verrattavaa viranomaisten sisäistä työskentelyä varten laadituista, julkisuusperiaatteen kannalta toisarvoisista asiakirjoista vaan oikeuskanslerin nimenomaisista kannanotoista ja näkemyksistä liikenne- ja viestintäministerin asemaa ja toimintaa koskeviin, julkisen vallankäytön kannalta merkittäviin kysymyksiin. Tämän vuoksi ja kun lisäksi otettiin huomioon, että oikeuskansleria oli suhteessa valtioneuvostoon ja ministeriöihin nähden pidettävä julkisuuslaissa tarkoitettuna mielessä eri viranomaisena, kysymyksessä olevia sähköpostiviestejä ei voitu pitää julkisuuslain 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuina viranomaisen sisäistä työskentelyä varten laadittuina asiakirjoina, vaan asiakirjoina, joihin sovelletaan julkisuuslakia.

Hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa ei tullut ensi asteena ratkaistavaksi, olivatko nämä sähköpostiviestit julkisia asiakirjoja vai sisäisivätkö ne salassa pidettäviä tietoja.

Suomen perustuslaki 12 § 2 momentti ja 108 § 2 momentti
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 1 § 1 momentti, 3 §, 4 § 1 momentti 1 kohta, 5 § 2 ja 4 momentit ja 17 § 1 momentti
Ks. KHO 2015:171, ks. ja vrt. KHO 2017:157

Ympäristöasiat

KHO:2021:143

Maankäyttö ja rakentaminen – Poikkeaminen – Asemakaavan suojelumääräys – Rakennuksen purkaminen – Rakennushistoriallinen arvo – Oikeudelliset edellytykset ja erityinen syy – Tapauskohtainen kokonaisuarkkitehtuurin presidentin virka-asunnon turvallisuus

Kahden huvilarakennuksen purkamiseksi oli myönnetty poikkeaminen asemakaavaan sisältyvästä suojelumääräyksestä, jonka mukaan rakennusta ei saanut rakennus-, kulttuuri- tai miljööhistoriallisesti arvokkaana purkaa. Rakennukset sijaitsivat noin 40 metrin etäisyydellä tasavallan presidentin virka-asunnon tontin rajasta, eikä niille ollut löytynyt sellaista käyttötarkoitusta, jossa virka-asunnon turvallisuusnäkökohdat voitiin ottaa huomioon.

Poikkeamishakemuksesta saadun selvityksen ja annettujen viranomaislausuntojen mukaan rakennuksilla oli rakennushistoriallisia arvoja ja rakennuksista arvokkaamman uudelleen pystyttämistä pidettiin tärkeänä. Kaupungin rakennusvalvontapäällikkö oli myöntänyt poikkeamisen. Päätöksen mukaan valtiollisen turvallisuuden varmistaminen oli erityinen syy poikkeamiselle. Poikkeamisluvan ehdot rakennussuojelun turvaamiseksi olivat yleispiirteisiä, eikä hakemukseen tai päätökseen sisällynyt selvitystä rakennusten uudelleen sijoittamisesta tai rakennusmateriaalien talteenotosta.

Lähes samaan aikaan poikkeamispäätöksen kanssa annettussa samojen huvilarakennuksia koskeneessa purkamisluvassa edellytettiin rakennusmateriaalien talteenottamista ja arvokkaamman rakennuksen osalta materiaalin varastointia rakennuksen uudelleenrakentamiseksi ensisijaisesti samalla alueella. Purkamislupahakemus oli ollut vireillä samaan aikaan poikkeamislupahakemuksen kanssa. Purkamislupahakemuksessa olevassa hankkeen kuvauksessa oli muun ohella todettu, että arvokkaampi rakennus puretaan pääosin säästäten uudelleen käyttöä varten, koska rakennus oli tarkoitus rakentaa myöhemmin uuteen paikkaan ulkoiseltaan ennalleen, ja että toinen rakennus puretaan osin säästäten sen rakennusosia uudelleen käyttöä varten.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että poikkeamisen myöntäminen edellyttää, että poikkeamiselle säädetty oikeudelliset edellytykset täytyvät ja että poikkeamiseen on erityinen syy. Poikkeaminen edellyttää aina tapauskohtaista kokonaisuarkkitehtuuria.

Korkein hallinto-oikeus totesi edelleen, että asemakaavassa suojellun rakennuksen purkaminen aiheuttaa lähtökohtaisesti haittaa kaavoitukselle ja vaikeuttaa rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista. Tästä lähtökohdasta huolimatta poikkeamispäätöksen ehdot rakennussuojelun turvaamiseksi olivat jääneet yleispiirteisiksi, eikä hakemukseen tai päätökseen sisällynyt selvitystä rakennusten uudelleen sijoittamisesta tai rakennusmateriaalien talteenotosta.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että poikkeamisen myöntämisen edellytysten tulisi täytyä poikkeamista myönnettäessä ja poikkeamispäätöksessä asetetuilla ehdoilla. Poikkeamishakemuksen kanssa samaan aikaan vireillä olleessa purkamislupahakemuksessa ja lähes samaan aikaan poikkeamispäätöksen kanssa myönnettyssä purkamisluvassa rakennusten suojeluarvojen säilyttäminen oli otettu huomioon rakennusmateriaalien hyödyntämistä ja arvokkaamman rakennuksen uudelleensijoittamista

koskevillä määräyksillä. Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei poikkeamisen näissä oloissa ollut katsottava aiheuttavan haittaa kaavoitukselle tai kaavan toteuttamiselle taikka vaikeuttavan rakennetun ympäristön suojelemiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista, vaikka poikkeamispäätöksessä itsessään ei edellytetty rakennusten uudelleen sijoittamista tai rakennusmateriaalien muuta hyödyntämistä.

Kun lisäksi otettiin huomioon, että poikkeaminen koski rakennuksia, joiden sijaintiin liittyi poikkeuksellisia turvallisuusvaatimuksia, ja ettei rakennuksille ollut löytynyt uutta käyttötarkoitusta, poikkeamiselle oli erityinen syy.

Korkein hallinto-oikeus pysytti hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen, jolla hallinto-oikeus oli hylännyt yhdistyksen valituksen.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 57 § 1 momentti, 171 § 1 ja 2 momentti, 174 § 1 momentti

KHO:2021:145

Kaivosasia – Varauspäätös – Varausilmoitus – Malminetsintä – Valitusoikeus – Asianosaisuus – Välillinen vaikutus

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) oli hyväksynyt Magnusa Oy:n kaivoslaissa tarkoitettua varausilmoituksen. Varaus antoi yhtiölle etuoikeuden hakea malminetsintä lupaa varauksessa tarkoitettua aluetta.

Asiassa oli ratkaistavana, oliko muutoksenhakijoilla valitusoikeutta Tukesin päätöksestä malminetsintää harjoittavina yksityishenkilöinä, alueen kiinteistönomistajina ja asukkaina, elinkeinonharjoittajina, vesialueen osakskuntina tai asukas- ja luonnonsuojeluyhdistyksinä.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 7 §:n 1 momentin perusteella valitusoikeus on päätöksen kohteella ja sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikutti.

Varauspäätöstä ei ollut kohdistettu muutoksenhakijoihin, joten valitusoikeus määräytyi sen perusteella, oliko päätöksellä välittömiä vaikutuksia heidän oikeuksiinsa, velvollisuuksiinsa tai etuihinsa.

Muutoksenhakijat olivat esittäneet, että varauspäätöksellä estettiin toiminta kilpailevilta malminetsijöiltä. He eivät olleet esittäneet selvitystä siitä, että jollakin heistä olisi ollut kaivoslain nojalla voimassa oleva oikeus kyseessä olevaan alueeseen. Koska varauspäätös ei estänyt muita toimijoita harjoittamasta alueella kaivoslain mukaista etsintätöitä, varauspäätös ei välittömästi vaikuttanut muutoksenhakijoiden oikeuksiin, velvollisuuksiin tai etuihin sillä perusteella, että heiltä estettäisiin malminetsintä.

Muutoksenhakijat olivat lisäksi katsoineet, että heillä oli valitusoikeus varauspäätöksestä alueen maanomistajina ja asukkaina, vesialueen osakskuntina tai alueen maisema- ja luonnonarvoja edistävänä oikeushenkilöinä.

Kuten korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä KHO 2013:179 on todettu, varauspäätöksellä ei ole muita oikeusvaikutuksia kuin edellä mainittu etuoikeus hakea malminetsintä lupaa kyseessä olevalle alueelle. Korkein hallinto-oikeus viittasi varauspäätöksen oikeusvaikutuksiin ja totesi, että varauksen mahdollisissa vaikutuksissa alueen kiinteistöjen arvoon, elinkeinon harjoittamiseen tai ylipäänsä maankäytön epävarmuuteen oli kysymys ainoastaan välillisistä vaikutuksista.

Koska varauspäätöstä ei ollut kohdistettu muutoksenhakijoihin eikä varauspäätöksellä ollut välittömiä vaikutuksia heidän oikeuksiinsa, velvollisuuksiinsa tai etuihinsa, muutoksenhakijoilla ei ollut valitusoikeutta asiassa.

Kaivoslaki 7 § 1 momentti, 9 § 1 ja 2 momentti, 32 § 4 momentti, 46 § 1 momentti 5 kohta, 47 § 2 momentti, 162 § 1 momentti, 165 §:n 1 momentti

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 7 § 1 momentti
Ks. KHO 2013:179

KHO:2021:148

Maantie – Tienvarsimainos – Mainoslaitteen sijoittaminen – Sijoittamisen kieltäminen – Liikenneturvallisuuden vaarantaminen – Kokonaisarviointi

ELY-keskus oli kieltänyt olemassa olevan mainoslaitteen sijoittami-

sen yhtiön ilmoituksen mukaiselle paikalle. Päätöksen perustelujen mukaan mainos ei kokonaisuutena arvioiden täyttänyt liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 52 §:ssä säädettyjä edellytyksiä ja Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen asettamia vaatimuksia. Hallinto-oikeus oli hylännyt yhtiön valituksen.

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa yhtiön valituksesta ratkaistavana, oliko ELY-keskus voinut kieltää mainoslaitteen sijoittamisen yhtiön ilmoituksen mukaisesti, kun otettiin huomioon, että Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen mukaan mainoksen sijoittaminen voidaan sallia, jos mainoksen sijoittaminen kokonaisuutena arvioiden täyttää liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 52 §:ssä säädetty edellytykset.

Maantielain 52 §:ää oli muutettu siten, että tienvarsimainosten ja ilmoitusten asettamisessa oli siirrytty poikkeamisen menettelystä ilmoitusmenettelyyn ja samalla kevennetty mainosten asettamisedellytyksiä. Lain nimike oli sittemmin muutettu liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetuksi laiksi. Ilmoitusmenettelyssä ei enää arvioitu mainoksen tarpeellisuutta liikenteen ja matkailun kannalta, vaan asettamisen rajoitukset perustuivat liikenneturvallisuus-, tienpito- ja ympäristöön soveltuvuusnäkökohtiin. Mainoslaitteen asettaminen voitiin mainitun lain 52 §:n 1 momentin mukaan kieltää muun ohella silloin, kun mainoslaitteen sijoittaminen vaaransi liikenneturvallisuutta. Liikenne- ja viestintävirastolla oli mainitun lain nojalla mahdollisuus antaa liikenneturvallisuuden varmistamiseksi tarkempia määräyksiä muun ohella mainosten sijoittamisesta.

Liikenne- ja viestintävirasto oli antanut mainitun lain nojalla tarkempia määräyksiä sellaisista tienvarsimainosten sijoituspaikoista, joissa liikenneturvallisuus lähtökohtaisesti vaarantui lain 52 §:ssä kielletyllä tavalla. Määräyksissä oli muun ohella kielletty tienvarsimainosten sijoittaminen liittymäalueelle.

Asiassa oli riidatonta, että kysymyksessä oleva tienvarsimainos sijaitsi Liikenne- ja viestintäviraston

määräyksen vastaisesti liittymä-alueella.

Liikenne- ja viestintäviraston määräys tienvarsimainosten sijoittamisesta mahdollisesti mainoksen sijoittamisen sallimisen, jos sijoittaminen kokonaisuutena arvioiden täytti liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 52 §:n edellytykset. Korkein hallinto-oikeus totesi, että ELY-keskuksella ei kuitenkaan ollut mainitun määräyksen perusteella velvollisuutta sallia mainoksen sijoittamista tilanteessa, jossa mainoksen sijoituspaikka oli vastoin määräyksen kieltoa sijoittaa mainos liittymäalueelle tai mainos vaarantaisi sijoituspaikkansa johdosta liikenneturvallisuutta muulla perusteella lain 52 §:ssä tarkoitetulla tavalla. ELY-keskuksen päätös ei siten ollut lainvastainen sillä perusteella, että ELY-keskus ei ollut kokonaisuutena arvioiden sallinut sijoittamista.

Asiassa saadun selvityksen mukaan kysymyksessä oleva mainoslaite oli sijainnut paikallaan ainakin vuodesta 1994 lähtien. Lain esitöiden mukaan maantielain ja sittemmin liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskevan lainmuutoksen tarkoituksena oli muun ohella ollut mainostajien yhdenvertaisuuden edistäminen ulottamalla uusien kriteerien mukainen arviointi kaikkiin tienvarsimainoksiin. Kun myös otettiin huomioon, että yhtiölle ennen lainmuutosta myönnettyssä poikkeusluvassa oli todettu luvan raukeavan, mikäli lainsäädäntö muuttuu siten, että päätöksen kohteena ollut mainoslaite ei enää ole sallittu, myöskään luottamuksensuojaperiaatteen ei voitu katsoa muodostuvan esteeksi mainoksen sijoittamisen kieltämiselle.

ELY-keskus oli siten voinut kieltää mainoksen sijoittamisen ilmoituksen mukaiselle paikalle. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen muuttamiseen ei ollut perusteita.

Liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettu laki 52 § 1 ja 3 momentti, 52 b §
Liikenne- ja viestintäviraston tienvarsimainonnasta ja -ilmoittelusta antama määräys TRAFI-COM/22492/03.04.03.00/2019

kohta 1.2 alakohta 4 b, kohta 2.1 alakohta 1

KHO:2021:154

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alue – Toiminta-alueen muuttaminen – Toiminta-alueen supistaminen – Jätevesihuollon turvaaminen – Selvitys vesihuoltolaitoksen taloudellisesta tilanteesta – Kustannusten vaikutus vesihuollosta perittäviin maksuihin – Asiakkaalle aiheutuvat ylimääräiset kustannukset

Vesihuoltolaitoksena toimiva osuuskunta (jäljempänä vesiosuuskunta) oli viemäriverkoston huonon kunnon ja korjauskustannusten suuruuden vuoksi hakenut kaupungin lautakunnalta toiminta-alueensa lakkauttamista viemäriverkoston osalta. Lautakunta oli hyväksynyt vesiosuuskunnan hakemuksen toiminta-alueen muutoksen osalta ja päättänyt, ettei toiminta-alue käsitänyt jatkossa viemäriverkostoa, vaan viemäriverkostopalvelut voitiin korvata esimerkiksi kiinteistökohtaisilla tai useampaa kiinteistöä palvelevilla käsittelyjärjestelmillä. Lautakunnan päätöksen mukaan vesiosuuskunnan sääntömääräiset velvoitteet huolehtia osuuskuntana jäsenistönsä jätevesien asianmuksaisesta käsittelystä eivät poistuneet.

Hallinto-oikeus oli hylännyt lautakunnan päätöksestä tehdyt valitukset ja katsonut lautakunnan päättäneen, että vesiosuuskunnalla säilyi edelleen vastuu toiminta-alueellaan jätevesien asianmukaisesta käsittelystä.

Vesihuoltolain 3, 7, 8 ja 12 §:n säännökset koskivat kiinteistön liittämistä jätevesiverkostoon, eikä vesihuoltolakiin sisältynyt säännöksiä siitä, että vesihuoltolaitos voisi vastata asiakkaiden kiinteistöillä sijaitsevien kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien käytöstä ja toiminnasta. Korkein hallinto-oikeus katsoi tämän vuoksi, että vesihuoltolain mukainen vesihuoltolaitos voi huolehtia jätevesihuollosta ainoastaan liittämällä kiinteistöt jätevesiviemäriverkostonsa. Lautakunnan päätöksessä ei ollut myöskään voitu vesihuoltolain nojalla antaa määräyksiä siitä, mitkä osuuskunnan sääntöjen mu-

kaiset velvollisuudet olivat suhteessa jäseniinsä.

Vesihuoltolain 8 §:n 2 momentin mukaan toiminta-alueen tuli olla sellainen, että vesihuoltolaitos kykeni huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti ja että vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuivat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi. Kunta saattoi muuttaa toiminta-alueen hyväksymispäätöstä, jos jompikumpi edellytyksistä ei enää myöhemmin täyttynyt.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että päättäessään toiminta-alueen lakkauttamisesta jätevesihuollon osalta lautakunta oli päättänyt vesiosuuskunnan toiminta-alueen supistamisesta vesihuoltolaisilla tarkoitetulla tavalla.

Vesiosuuskunta ei ollut esittänyt tarkempaa selvitystä taloudellisesta tilanteestaan. Vesiosuuskunta ei ollut myöskään esittänyt laskelmaa siitä, miten viemäriverkoston mahdollinen kunnostus rahoitus- ja käyttökustannuksineen vaikuttaisi sen asiakkailta perittäviin maksuihin. Korkein hallinto-oikeus katsoi tämän vuoksi, ettei lautakunnan päätöksessä ollut riittävästi arvioitu viemäriverkoston kunnostamisesta ja jätevesien asianmukaisesta käsittelystä aiheutuvia kustannuksia eikä niiden vaikutusta vesihuollosta perittäviin maksuihin. Päätöksessä ei siksi ollut voitu myöskään arvioida, olisiko vesiosuuskunta kyennyt vesihuoltolain 8 §:n 2 momentin mukaisesti huolehtimaan vastuullaan olevasta jätevesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti sekä myös siten, että vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät maksut olisivat muodostuneet kohtuullisiksi.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että vesihuoltolain mukainen sopimus kiinteistön liittämisestä vesihuoltolaitoksen verkostoon ja laitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä oli yksityisoikeudellinen sopimus. Kunnalla ei ollut vesihuoltolain mukaan toimivaltaa vaikuttaa sopimuksen sisältöön eikä valvoa sopimuksen noudattamista. Vesihuoltolain 24 §:n 5 momentissa säädetyn sopimusten irtisanomisehdon toteutuminen oli kuitenkin välttämätön edellytys,

jotta lain 8 a §:ssä tarkoitettu kunnan päätös voitiin panna teho-kaasti täytäntöön. Korkein hallinto-oikeus katsoi tämän vuoksi, että kunnalla tuli päätöstä tehdessään olla riittävät tiedot vesihuollon turvaamiseksi tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuvista kustannuksista. Sen arvioimiseksi, aiheutuiko toimenpiteistä vesihuoltolain 24 §:n 5 momentissa tarkoitettuja ylimääräisiä kustannuksia, kunnalla oli oltava tiedot myös niistä kustannuksista, jotka aiheutuisivat vesihuollon jatkamisesta toiminta-alueen alkuperäisen hyväksymispäätöksen mukaisesti. Kunnan tuli näiden tietojen pohjalta todeta toiminta-alueen supistamisesta päätäessään, aiheutuiko vesihuollon turvaamiseksi tehtävistä toimenpiteistä ennakolta arvioiden laitoksen asiakkaille vesihuoltolain 24 §:n 5 momentissa tarkoitettuja ylimääräisiä kustannuksia. Lautakunnan päätöksessä arviointia ei ollut tehty.

Lautakunnan päätöksestä ei myöskään käynyt ilmi, missä ajassa vesiosuuskunnan oli toteutettava toimenpiteet ja milloin osuuskunnalle vesihuoltolaitoksena kuuluvat velvoitteet jätevesihuollon osalta päättyivät. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että päätöksen tehokas toimeenpano ja sen noudattamisen valvonta edellyttivät, että vesiosuuskunnalle vesihuoltolaitoksena kuuluvien toimenpiteiden toteuttamiselle asetettiin määräaika. Määräaika oli lisäksi välttämätön sen osoittamiseksi, milloin vesiosuuskunnan velvollisuus huolehtia toiminta-alueen aiemman hyväksymispäätöksen mukaisesta jätevesivesihuollosta päättyi. Määräaika oli välttämätön myös asiaosaisten kiinteistönomistajien oikeuksien toteuttamiseksi ja valvomiseksi.

Koska lautakunnan päätös oli edellä todettujen puutteiden vuoksi kuntalain 135 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla lainvastainen, hallinto-oikeuden ja lautakunnan päätökset oli kumottava ja asia oli palautettava lautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi.

Vesihuoltolaki 3, 6, 7, 8, 8 a, 9, 12 ja 25 §

Hallintolaki 11 §, 44 § 1 momentti 3 kohta ja 45 § 1 momentti

Verotusasiat

KHO:2021:144

Elinkeinotulon verotus – Ulkomainen väliyhteisö – Osuus ulkomaisen väliyhteisön tappiota – Omistajanvaihdos – Ennen omistajanvaihdosta kertynyt tappio-osuus – Tappio-osuuden vähentäminen

C Oy ja D olivat omistaneet A SPF:n koko osakekannan 26.4.2010 saakka, jolloin he myivät A SPF:n koko osakekannan B Ab:lle. C Oy:n verotuksissa A SPF oli katsottu ulkomaiseksi väliyhteiseksi. A SPF oli voitollinen verovuonna 2010, mutta A SPF:llä oli vähentämättä oleva tappio verovuodelta 2008.

Asiassa oli ratkaistavana, voitiinko B Ab:lle A SPF:n osalta kertyvästä väliyhteisötulosta vähentää A SPF:n verovuoden 2008 tappiota. Ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain 5 §:n sanamuodosta tai lain esitöistä ei ilmennyt, että väliyhteisön tappio-osuuden vähentämisen edellytyksenä olisi se, että vähennyksen tekevän osakkaan olisi tullut olla väliyhteisön osakas jo tappiollisena verovuotena. Tämän vuoksi tappio-osuuden vähennysoikeutta ei voitu evätä sillä perusteella, että A SPF ei ollut B Ab:n väliyhteisö vielä sinä verovuotena, jolloin A SPF:n tappio oli kertynyt. Verovuosi 2010.

Laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta 4 § 1 momentti (680/2008) ja 5 §

KHO:2021:150

Elinkeinotulon verotus – Veronalainen tulo – Rahana tai rahanarvoisena etuutena saatu tulo – Velan vanhentuminen – Nostamaton osinko ja pääomanpalautus

Osa A Oyj:n osakkeenomistajista ei ollut siirtänyt osakkeitaan verosuusjärjestelmään, minkä vuoksi A Oyj ei ollut voinut maksaa heille vuosina 2010–2014 pidettyjen yhtiökokouksien päätösten mukaisia osinkoja ja pääomanpalautuksia.

Sanotut osinkona ja pääomanpalautuksena maksettavat erät olivat jääneet yhtiön velaksi, jotka olivat sittemmin vanhentuneet. A Oyj oli kirjannut vanhentuneiden velkojen määrät suoraan omaan pääomaansa.

A Oyj:lle vanhentumisten vuoksi palautuvia varoja ei ollut pidettävä osingonjakoja ja pääomanpalautuksia koskevana oikaisuereinä eikä osakkeenomistajien yhtiön tekeminä pääomasijoituksina. Koska osingonmaksuvelan vanhentuuessa osinkoa jakaneelle yhtiölle palautuvia varoja taikka pääomanpalautusvelan vanhentumisen johdosta yhtiölle palautuvia varoja ei ollut säädetty laissa muutoinkaan erikseen verovapaaksi, yhtiölle palautuneissa maksuerissä oli kysymys sellaisista yhtiön saamista rahanarvoisista eduista, jotka olivat elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 4 §:n 1 momentin nojalla yhtiön veronalaista tuloa. Yhtiö vaatimus sanottujen erien poistamisesta sen verotettavista tuloista hylättiin. Verovuodet 2013–2017.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 4 § 1 momentti
Ks. KHO 1.9.1999 taltionumero 2219

KKO:N VALITUSLUVAT

VL:2021-75

Kiihottaminen kansanryhmää vastaan – Sananvapaus

Diaarinumero: R2021/197

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Rovaniemen hovioikeus 30.12.2020 R 20/276

Vastaaja oli julkaissut ja levittänyt muun muassa avoimella YouTube-kanavallaan videoita erään henkilön pitämistä kahdesta englanninkielisestä puheesta, jotka vastaaja oli kääntänyt eri kielille sekä tekitänyt. Videoilla esiintynyt puhuja oli syytteen mukaan muun ohella solvannut maahanmuuttajia ja islaminuskaisia ihmisiä. Syytteen mukaan kysymys oli näiltä osin viha-

puheesta, joka ei nauttinut sananvapauden suojaa.

Kysymys siitä, oliko vastaaja syyllistynyt menettelyllään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan.

VL:2021-82

Tekijänoikeus – Valokuva – Tekijänoikeuden loukkaaminen

Diaarinumero: S2021/318

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Markkinaoikeus 22.4.2021 2020/230

A oli julkaissut Instagram-tilillään itseään esittävän valokuvan, jonka yleisön saataviin saattamiseen A:lla oli tekijänoikeuslain 49 a §:n nojalla yksinoikeus. Yhtiö X oli ilman A:n suostumusta saattanut valokuvan yleisön saataviin julkaisemassaan verkkolehdestä A:ta koskevan artikkelin yhteydessä.

Kysymys siitä, oliko yhtiö saanut saattaa valokuvan yleisön saataviin ilman A:n suostumusta sillä perusteella, että kysymys oli tekijänoikeuslain 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun lehdistön lainausoikeuden tai tekijänoikeuslain 22 §:ssä tarkoitetun sitaattioikeuden käyttämisestä.

VL:2021-87

Seksuaalirikos – Raiskaus – Todistelu – Näytön arviointi

Diaarinumero: R2021/326

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Itä-Suomen hovioikeus 16.2.2021 R 20/310

A oli ollut sukupuoliyhteydessä B:n kanssa. Kysymys siitä, oliko B ollut hänellä todetun oireyhtymän vuoksi kykenemätön puolustamaan itseään taikka muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan ja oliko A tietoinen tästä puolustautumis- ja tahdonmuodostuskykyyn mahdollisesti vaikuttaneesta seikasta.

VL:2021-88

Huumausainerikos – Huumausaineen käyttörikos – Rikosten yhtyminen – Rikoksen yksiköinti

Diaarinumero: R2021/466

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin kärjäoikeus 13.4.2021 R20/9308

A oli kahden kuukauden aikana tilannut internetistä kuusi kertaa huumausaineita. Parin kuukauden tauon jälkeen A oli tilannut vielä neljä huumausaine-erää. A oli hankkinut huu-

mausaineet omaan käyttöönsä. Yksi lähetyksistä oli enimmäkseen sisältänyt 10 kappaletta ekstaasitabletteja ja gramman marihuanaa. Kärjäoikeus tuomitsi A:n kahdesta huumausainerikoksesta sakkorangaistukseen.

Kysymys rikosten yksiköinnistä ja siitä, oliko A:n menettelyä arvioitava huumausaineen käyttörikoksena vai huumausainerikoksena.

VL:2021-90

Virkarikos – Virkavelvollisuuden rikkominen – Virka-aseman väärinkäyttäminen

Diaarinumero: R2021/546

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Rovaniemen hovioikeus 3.5.2021 R 19/752

C oli X:n kunnan kunnanjohtajana tehnyt tutkintapyyntöön kuntakonserniin kuuluvan Y Oy:n entisestä toimitusjohtajasta Z:stä. Kunnanhallituksen jäsenet ja varajäsenet A1-A8 päättivät kunnanhallituksen kokouksessa 16.12.2013 peruuttaa tutkintapyyntö ja antaa kunnan yhtiökokousedustajille omistajaohjauksen Z:n palauttamiseksi Y Oy:n toimitusjohtajan toimeen. Kysymys siitä, olivatko A1-A8 rikkoneet virkavelvollisuuttaan hankkiakseen Z:lle hyötyä.

Toimitus: Henna Erkkilä
Alma Talent
shop.almatalent.fi
pro.almatalent.fi/#suomenlaki